

Projekt podstawy programowej EDUKACJA DLA BEZPIECZEŃSTWA

Cele przedmiotu

- 1) Rozumienie i krytyczna ocena podstaw bezpieczeństwa państwa.
- 2) Rozumienie i krytyczna ocena uwarunkowań bezpieczeństwa ludzi.
- 3) Rozwijanie umiejętności działania w sytuacjach zagrożeń oraz zapobiegania im.
- 4) Rozwijanie umiejętności udzielania pierwszej pomocy osobom poszkodowanym.
- 5) Rozwijanie gotowości do dbania o innych i otoczenie oraz podejmowania działań na rzecz dobra wspólnego w kontekście bezpieczeństwa.
- 6) Budowanie i wzmacnianie postaw proobronnych, czyli gotowości do obrony kraju, zarówno w wymiarze militarnym, jak i cywilnym.

Specyfika i struktura przedmiotu

Przedmiot edukacja dla bezpieczeństwa kształtuje odporność społeczną poprzez rozwijanie świadomości w zakresie bezpieczeństwa państwa i obywateli, przygotowanie do reagowania w sytuacjach zagrożenia i zapobiegania im oraz znajomość struktur odpowiedzialnych za obronność państwa.

Przedmiot wzmacnia postawy proobronne poprzez budowanie gotowości do przetrwania w przypadku wystąpienia zagrożeń nadzwyczajnych.

Nauczanie przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa wprowadza uczniów w świat wartości określonych w podstawie programowej, takich jak: wolność i odpowiedzialność, wspólnota i szacunek, sprawiedliwość i solidarność. Wzmacnia także działania podejmowane przez szkołę w realizacji jej funkcji wychowawczej.

Efekty uczenia się w ramach przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa zostały podzielone na trzy działy tematyczne:

- 1) Bezpieczeństwo i ochrona ludności przed skutkami nadzwyczajnych zagrożeń.
- 2) Podstawy pierwszej pomocy.
- 3) Kształtowanie postaw proobronnych.

Proces nauczania i uczenia się edukacji dla bezpieczeństwa w każdym z trzech działów tematycznych obejmuje dwa równoważne elementy: opanowanie wiedzy i umiejętności opisanych w efektach uczenia się oraz realizację doświadczeń edukacyjnych. Elementy te wzajemnie się uzupełniają, co pozwala optymalizować osiągnięcie celów kształcenia. Wsparciem tego procesu jest współpraca z instytucjami otoczenia społecznego szkoły.

W każdym z trzech działów tematycznych uzupełnieniem obligatoryjnych efektów uczenia się są efekty fakultatywne. W każdym dziale nauczyciel wybiera do realizacji z klasą przynajmniej jeden fakultatywny efekt uczenia się.

Zajęcia edukacji dla bezpieczeństwa są okazją do rozwijania szeregu kompetencji przekrojowych, w szczególności rozwiązywania problemów, współpracy, kierowania sobą oraz dbania o innych. Stanowią też ważny element rozwijania sprawczości uczniów, szczególnie poczucia przekonania o własnej skuteczności i umiejętności samoregulacji.

Proces nauczania i uczenia się prowadzi uczniów do zdobycia następujących umiejętności:

- podejmowania działań w sytuacjach zagrożeń oraz zapobiegania im,
- udzielania pierwszej pomocy osobom poszkodowanym,
- dbania o innych i otoczenie w zakresie bezpieczeństwa,
- przetrwania w przypadku wystąpienia zagrożeń nadzwyczajnych.

Efekty uczenia się

I. Bezpieczeństwo i ochrona ludności przed skutkami nadzwyczajnych zagrożeń

Pytanie wiodące: Czym jest bezpieczeństwo państwa i ludzi oraz jak pozostać bezpiecznym?

Uczeń:

- 1) wyjaśnia, od jakich czynników zależy bezpieczeństwo Polski, ocenia aktualną sytuację bezpieczeństwa kraju oraz identyfikuje działania obywateli i władz państwa, które mogą wzmacniać bezpieczeństwo Polski;
- 2) rozpoznaje komunikaty alarmowe i ostrzegawcze, w szczególności alerty Rządowego Centrum Bezpieczeństwa i Regionalnego Systemu Ostrzegania, sygnały dźwiękowe i stosuje się do nich w sytuacji wystąpienia zagrożenia oraz weryfikuje informacje o zagrożeniach w wiarygodnych źródłach;
- 3) wyjaśnia zasady ewakuacji w sytuacjach zagrożenia i przygotowuje się do nich;
- 4) wyjaśnia rolę Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, służb ratowniczych i innych podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo;
- 5) identyfikuje nadzwyczajne zagrożenia, w szczególności: klęski żywiołowe, pożar, powódź, awarie, wypadki komunikacyjne, katastrofy, epidemie, działania terrorystyczne, dezinformację, cyberzagrożenia, a także wyjaśnia najważniejsze zasady zachowania w przypadku wystąpienia wybranych spośród nich.

Fakultatywne efekty uczenia się

Uczeń:

- 6) posługuje się gaśnicą lub innym podręcznym sprzętem gaśniczym;
- 7) ocenia bezpieczeństwo wybranych miejsc, zwłaszcza domu, przestrzeni publicznej i cyfrowej;
- 8) opisuje działania informacyjne kierowane do społeczności lokalnej w sytuacjach kryzysowych i potrafi podjąć je w sytuacji zagrożenia;
- 9) charakteryzuje wybrane organizacje społeczne działające na rzecz bezpieczeństwa i w miarę możliwości wspiera je.

II. Podstawy pierwszej pomocy

Pytanie wiodące: Jak udzielać pierwszej pomocy?

Uczeń:

- 1) uzasadnia konieczność udzielania pierwszej pomocy i wyjaśnia obowiązki świadka zdarzenia;

- 2) potrafi zastosować zasady bezpiecznego postępowania przy udzielaniu pierwszej pomocy;
- 3) potrafi udzielić pierwszej pomocy osobie poszkodowanej, zwłaszcza w przypadku urazów kostno-stawowych kończyn i krwawień kończyn, tonięcia, oparzeń i zadławienia, w tym z użyciem aplikacji mobilnych wspierających udzielanie pierwszej pomocy;
- 4) potrafi wezwać pomoc w sytuacjach zagrożenia;
- 5) wyjaśnia zasady postępowania z osobą przytomną, nieprzytomną oddychającą i nieoddychającą oraz potrafi podjąć odpowiednie działania ratunkowe z zastosowaniem algorytmu pierwszej pomocy;
- 6) wykonuje podstawowe czynności resuscytacyjne z wykorzystaniem fantomów i defibrylatora zewnętrznego AED oraz wyszukuje lokalizacje defibrylatorów AED w przestrzeni publicznej za pomocą aplikacji mobilnych;
- 7) opisuje konieczną zawartość apteczki pierwszej pomocy;
- 8) dobiera środki opatrunkowe odpowiednio do rodzaju urazu oraz proponuje zastępcze środki opatrunkowe.

Fakultatywne efekty uczenia się

Uczeń:

- 9) wykonuje na fantomach dziecka i niemowlęcia rękoczyn ratunkowy w przypadku zadławienia;
- 10) przedstawia zasady pierwszej pomocy w przypadkach nagłego zachorowania i zagrożenia życia, w szczególności: wstrząsu, udaru, cukrzycy, wstrząsu mózgu, porażenia prądem, epilepsji, zatrucia, ukąszenia i użądlenia;
- 11) demonstruje techniki i zasady podnoszenia oraz ewakuacji poszkodowanych;
- 12) opisuje sposoby radzenia sobie ze stresem i lękiem w sytuacji zagrożenia i potrafi je zastosować;
- 13) wyjaśnia zasady pierwszej pomocy w sytuacji użycia broni konwencjonalnej.

III. Kształtowanie postaw proobronnych

Pytanie wiodące: Jak przetrwać w przypadku wystąpienia zagrożeń nadzwyczajnych?

Uczeń:

- 1) dokonuje prostych pomiarów drogi marszu oraz pomiarów przybliżonych odległości od przedmiotów terenowych;
- 2) orientuje się w terenie przy pomocy charakterystycznych obiektów i mapy;
- 3) wyjaśnia i potrafi zastosować zasady działania związane z koniecznością przetrwania w warunkach terenowych w sytuacji zagrożenia, uwzględniając ograniczenia ludzkiego organizmu;
- 4) wyjaśnia zasady działania związane z koniecznością przetrwania w terenie zurbanizowanym w sytuacji masowych zniszczeń, braku dostaw energii elektrycznej, braku ogrzewania, braku kanalizacji oraz dostępu do wody;
- 5) zna podstawowe zasady zachowania w sytuacji wzięcia zakładnika i reagowania w przypadku napastnika oraz potrafi zastosować zasadę „uciekaj, schowaj się, walcz” w konkretnym scenariuszu.

Fakultatywne efekty uczenia się

Uczeń:

- 6) wyznacza azymut z pomocą kompasu i maszeruje w terenie, utrzymując wyznaczony kierunek;
- 7) wyznacza kierunki stron świata przy pomocy ciał niebieskich, zegarka i kompasu;
- 8) wykonuje szkic drogi marszu i plan sytuacyjny;
- 9) wybiera miejsce i planuje wyposażenie schronienia lub miejsca przetrwania w warunkach kryzysowych.

Wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych

- 1) Uczniowie podejmują działania w symulowanych sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń, w tym: uczestniczą w ewakuacji szkoły lub budynku użyteczności publicznej, opracowują

klasowe plany zachowania się w przypadku wybranych zagrożeń, biorą udział w ćwiczeniach rozpoznawania sygnałów alarmowych i reagowania na komunikaty ostrzegawcze.

- 2) Uczniowie analizują minimum dwa rzeczywiste przypadki nadzwyczajnych zagrożeń, w tym jeden będący efektem działania człowieka i jeden przykład katastrofy naturalnej, oraz proponują strategie działania w tych sytuacjach.
- 3) Uczeń bierze udział w warsztatach z udzielania pierwszej pomocy, w czasie których ćwiczy: wzywanie pomocy, stosowanie środków ochrony, w tym bezpieczne zdejmowanie rękawiczek z imitacją krwi, układanie poszkodowanego w pozycji bezpiecznej, wykonywanie resuscytacji krążeniowo-oddechowej, w tym z użyciem defibrylatora AED, zachowanie w sytuacji wstrząsu anafilaktycznego i kardiogennego, omdlenia i napadu padaczki, tamowanie różnych rodzajów krwotoków, wykonywanie temblaka, bandażowanie i unieruchamianie kończyn przy różnych urazach, udzielanie pierwszej pomocy i ewakuacji poszkodowanych w symulacji wypadku w ruchu lądowym.
- 4) Uczniowie, pracując w grupie, wykonują obliczenia podczas marszu, mierząc czas i odległości (w metrach, krokach, parokrokach), szacują dystans do obiektów terenowych i porównują mapę z otaczającym ją terenem, identyfikując charakterystyczne punkty i obiekty, aby określić swoje położenie.
- 5) Uczeń kompletuje „plecak przetrwania” (dobierając wyposażenie do przewidywanych warunków terenowych, własnych potrzeb oraz możliwości), porównując propozycje z innymi, omawia je na forum klasy.
- 6) Uczniowie, pracując w grupie, wykonują różnymi sposobami proste urządzenia do pozyskiwania wody pitnej w terenie.

Warunki realizacji przedmiotu, w tym szczególnie istotne zasady nauczania

Przedmiot edukacja dla bezpieczeństwa ma charakter praktyczny i powinien być realizowany z wykorzystaniem metod aktywizujących, opartych na ćwiczeniach praktycznych, pracy zespołowej, działaniach terenowych oraz symulacjach realistycznych sytuacji zagrożeń. Kluczowe

jest stworzenie uczniom bezpiecznych warunków do aktywnego uczestnictwa w zajęciach – zarówno w szkole, jak i poza jej budynkiem. W przypadku klas liczniejszych niż 26 uczniów, w celu zapewnienia bezpieczeństwa i efektywności nauczania, niezbędny jest podział na mniejsze grupy.

Realizacja celów kształcenia wymaga wyposażenia pracowni w: fantomy, ćwiczebne defibrylatory AED, środki opatrunkowe, kompasy, apteczki szkoleniowe, mapy oraz inny sprzęt potrzebny do prowadzenia symulacji i zajęć terenowych.

Obowiązkowym elementem realizacji przedmiotu są warsztaty z pierwszej pomocy i zajęcia terenowe, które powinny być planowane z uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa oraz dostosowane do warunków lokalnych.

Nauczyciel powinien podejmować współpracę z instytucjami ratowniczymi, służbami mundurowymi, organizacjami społecznymi oraz jednostkami samorządu terytorialnego, które działają na rzecz bezpieczeństwa (m.in. Wojskiem Polskim, Policją, Państwową i Ochotniczą Strażą Pożarną, Wodnym Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym, Górskim Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym, Polskim Czerwonym Krzyżem, organizacjami proobronnymi oraz Ministerstwem Obrony Narodowej).

Przedmiot wspiera rozwój kompetencji przekrojowych i sprawczości uczniów – poprzez umożliwienie im działania, podejmowania decyzji, współpracy w zespole oraz refleksji nad skutkami własnych wyborów. Formy pracy powinny promować samodzielność, odpowiedzialność i praktyczne wykorzystanie wiedzy. Edukacja dla bezpieczeństwa powinna być także skorelowana z innymi działaniami szkoły w obszarze wychowania i profilaktyki oraz – tam, gdzie to możliwe – z projektami edukacyjnymi o charakterze interdyscyplinarnym.